

Аҫсуа бызшәа аҫarei, аҫсышәала аҫәажәarei Қыртәыла аҫны

аҫбәбур иенис снәвләбә да саубари
аҫбәбур инабәи саҫартәвәләтәи

аҫышәаратә арҫагашәкәы,
аброшиура аҫааҫәа рзы

პრәҫტიკული სახელმძღვანელო
ბროშურა ოҫახებिसათვის

ევროკავშირი
საერთველოსთვის
The European Union for Georgia

ევროპის საბჭო

Ишағу ала, ақыртуа бызшәа иащны,
Қыртәыла иакымкәа абызшәакәа
рыла ицәажәоит. Арт абызшәакәа
Қыртәыла ахадара змоу акультуратә
атынхара ахута ауп, уи атәылауаа
зеғыы рзы иманшәалоуп. Арт
абызшәакәа анаәс иргыло абиғара
рзы еиқәхархарц, урт абызшәакәа
иахәа ишықоу еиғуш рыхьчара
халшар, уи ахадара амоуп, ахатәи,
ауаажәлартә ағстазаарей ағы
ахархәарз.

Қыртәыла аихабыра амилаттә
аитцарақәа рбызшәакәеи, амилаттә
ашколқәа ркны арт абызшәакәа
рыла атцара аиура еиқәнаршәоит.
Ари ағышәаратә арцагатә ашәкәы,
аброшиура акны, уи Қыртәыла
атцарей, атцарадыррей аминистррей,
Европатә аилаки русеицурала
ирмазеиуп, иаарғушуп абызшәак
рыла атцара иамоу ағыжәарақәа,
иарбоуп ағышәаратә адырра, ишҕа,
иарбан школқәоу рғы атцәцә
ртаәрра алшара ахықоу, абарт
абызшәакәа рцара. Ари арцагашәкәы
ахархәара алшара ықоуп ишағу ала
жәаха милаттә аитцара бызшәала,
урт: азарбаицъан, асириа, абырзен,
германия, курманць'акәырт, ауағс,
аурыс, аерман, уди, украина, ачечен,
хунз бызшәакәа роуп.

ტრადიციულად, ქართულთან ერთად,
საქართველოში რამდენიმე ენაზე
საუბრობდნენ. ეს ენები საქართველოს
მნიშვნელოვან კულტურულ
მემკვიდრეობას წარმოადგენს,
რომელიც ყველა მოქალაქისთვის
ხელმისაწვდომია. იმისათვის, რომ
აღნიშნული ენები მომავალ თაობებს
გადაეცეს და შევძლოთ მათი
ცოცხალ ენებად შენარჩუნება, მეტად
მნიშვნელოვანია პირად და საჯარო
ცხოვრებაში მათი გამოყენება.

საქართველოს ხელისუფლება
ზრუნავს უმცირესობათა ენებზე
და უზრუნველყოფს საჯარო
სკოლებში ამ ენებზე ან ამ ენების
სწავლებას. წინამდებარე პრაქტიკულ
სახელმძღვანელო ბროშურაში,
რომელიც საქართველოს განათლებისა
და მეცნიერების სამინისტროს მიერ
ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობით
შემუშავდა, გადმოცემულია ორენოვანი
სწავლების უპირატესობები და მოიცავს
პრაქტიკულ ინფორმაციას, თუ როგორ
და რომელ სკოლებშია შესაძლებელი
მოსწავლეთა დარეგისტრირება ამ
ენების სწავლების უზრუნველსაყოფად.
აღნიშნული სახელმძღვანელო
ხელმისაწვდომია ცამეტ ტრადიციულ
უმცირესობათა ენაზე, ესენია:
აზერბაიჯანული, ასურული, აფხაზური,
ბერძნული, გერმანული, კურმანჯი/
ქურთული, ოსური, რუსული, სომხური,
უდიური, უკრაინული, ჩეჩნური და
ხუნძური.

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

ევროპის საბჭო

Абрашиура акны иарбоу апатреткәа хартит:
© Европатә аилак, Иракли Соломонишвили,
Деа Соселиа, 2016

ბროშურაში გამოყენებული ფოტოები მოგვასწოდეს:
© ევროპის საბჭო, ირაკლი სოლომონიშვილი,
დეა სოსელია, 2016

АТЦАКЫ

Аҕсуа	6
Еицдыру аҕсуаа	8
Билингвур'абызшәак рдыра	10
Абжыагарақәа ани'аби – ахылаҕшыөцәеи аинтернет алшарала ахучы амилаттә ашкол ахь итаөфра иазкны	14
Аөаҕарақәа	14
Атаөфра алгара аамышьтахь, ашкол азы иатаху адокументқәа	16
Абжыагарақәеи, арекомендацияқәеи	18
Аҕсуа бызшәа ахьырцо ашколқәа	18

სარჩევი

აფხაზური ენა	7
ცნობილი აფხაზები	8
ბილინგვურობის/ორენოვნების უპირატესობები	11
რჩევები მშობლებს/მეურვეებს ინტერნეტის საშუალებით	
ბავშვის საჯარო სკოლაში რეგისტრაციის შესახებ	15
საფეხურები	15
რეგისტრაციის გავლის შემდგომ, სკოლაში წარსადგენი საბუთები	17
რეკომენდაციები და რჩევები	19
აფხაზური ისწავლება შემდგმ სკოლებში	19

” Сара Леила Ағзһха соуп, сакәатәиуп (Ағһсны). Қарттәи аһәынтқарратә ауниверситет акны ағһсуа бызшәала ацәажәашья дһыртцит. Сара сзы ағһсуа бызшәа иагһзаанатуп, смилат аетникатә айғһшаара ахутагһы ауп. Сгәы иаанагоит иаиуа абиғһарақәа ағһсуааи, ақыртцәеи рыбжьара иғһеыз ацһа ирылшаны еиташьяқәдыргһлар ауп хәа, уи азы абызшәа адырра ғһьяҕа ирылоу шьяфәоуп. Ахғһатәи абызшәа хһы иамырхәакәа хһатәы бызшәакәа рыла хәицәажәар ауп. Хәра хтәыла Италиатә агәарғһ еиғһшуп, уи Қарт ажәытә өнқәа ркны иахғһылоит – шаҕа иғһштәхәырацәоу, икультура рацәоу агәарғһ, убырһсак аиғһызареи, ицһашьятәу ағһстазаареи қалцит.”

„მე ვარ ლეილა აგიძბა სოხუმიდან (აფხაზეთი). თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში აფხაზურ ზეპირმეტყველებას ვასწავლი. ჩემთვის აფხაზური ენა პროფესიაცაა და ეთნიკური იდენტობის ნაწილიც. ვფიქრობ, მომავალმა თაობებმა უნდა აღადგინონ აფხაზებსა და ქართველებს შორის ჩატეხილი ხიდი, ენის ცოდნა კი ერთ-ერთი ნაბიჯია ამ მიზნისაკენ. ერთმანეთს საკუთარ ენებზე უნდა ვესაუბროთ, ამისთვის მესამე ენა არ გვჭირდება. ჩვენი ქვეყანა იტალიურ ეზოს ჰგავს, რომელიც თბილისის ძველ სახლებში გვხვდება – რაც უფრო მრავალფეროვანი და მრავალკუთურულია ეზო, მით უფრო მეგობრული და საინტერესოა იქ ცხოვრება.“

Аҕсуа бызшэа Ибриатэ-Кавказтэ абызшэа агэыпкэа иртэуп, абыра аҕны “Кирил-ица” рхы иадырхэоит. Аторыхтэ хытхыртақкэа ркны 1’2 ашэышыкэсақкэа раан, мраташэаратэи Қыртгэыла, Амшын Еикэа ағыкэ аҕны, иарбоуп аҕсилааи, абазааи, урт атцааащэа рыхэтэк ишырхэо ала Аахытц Кавказ (қартвелтэи), рыхэтэк Нхытц Кавказ, адыгцэа ирзааигэоуп хэа ирыпхьазоит.

Аҕсуа бызшэала ицэажэоз ауаа реихарак иштасу ала Аҕсны атакырадгыл аҕны инхон. Урт реихарак кырсианцэоуп, рыхэтэк пьсылманцэоуп. Аҕсыуа бызшэа, Аҕсны ахэынтқарра бызшэа астатус амоуп, убри аҕнытэ ахэынтқарратэ

усбартақкэа адокументқэен, аинформациеи иофициалу аха- дакьақкэа ркны аҕсышэала иануп. 1990 тэи аиҕагылара калаанза, Аҕсны ашколқэеи, ауниверситети, амедиеи ркны аҕсшэа инартбааны ахархэара аман. Аха уажэы Аҕсны аҕны абызшэа атагылазаашьа иазку адырра ихамоу мачуп. Қарт аҕсуа бызшэа атцара рапхьаза 1924 шыкэсазы, И.Цьавахишвили ихыз эхэу ахэынтқарратэ ауниверситет аҕны иалагит.

Аҕсуа бызшэа здыруа абитуриентцэа Қыртгэылатэ ауниверситетқкэа рахь,пгышэарак, азеипш гэырцкэыл, атара мацарала италар рылшоит. Ауаажэлартэ ателехуапшра (аабатэи), арадиои рғы ессымша аҕсышэала адырратарақкэа

ыкоуп. Аҕсуа-ақыртшэа онлайн ажэар ахархэара Қыртгэыла апарламенттэ амилаттэ абиблиотека аха-дакьа ала алшара ыкоуп.

*Дырмит Гэлиа
ибака, Қарт
доидитри гүлліс теҕлои,
соділіс*

Атҭсуа аны
Қарт аетникатә амузеи аҭны

აფხაზური სახლი თბილისის
ეთნოგრაფიულ მუზეუმში

აფხაზური ენა იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახს მიეკუთვნება და დამწერლობად „კირილიცას“ იყენებს. საისტორიო წყაროებში I-II საუკუნეებიდან დასავლეთ საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროზე მოიხსენიებიან აფსილები და აბაზგები, რომლებსაც მკვლევართა ნაწილი სამხრეთკავკასიურ (ქართველურ), ნაწილი კი ჩრდილოკავკასიურ, ადიღურ ტომებად მიიჩნევს. აფხაზურენოვანი მოსახლეობის უმეტესობა, ტრადიციულად, აფხაზეთში ცხოვრობდა. მათი ნაწილი ქრისტიანია, ნაწილი კი – მუსლიმი. აფხაზურს აფხაზეთის ტერიტორიაზე სახელმწიფო ენის სტატუსი აქვს, რის გამოც ზოგიერთმა სახელმწიფო უწყებამ დოკუმენტები და ინფორმაცია ოფიციალურ ვებგვერდებზე

ამ ენაზე განათავსა. 1990-იანი წლების კონფლიქტამდე აფხაზეთის სკოლებში, უნივერსიტეტებსა და მედიაში აფხაზური ფართოდ გამოიყენებოდა. თუმცა, აფხაზეთში ამ ენის ამჟამინდელი მდგომარეობის შესახებ ზუსტი ინფორმაცია არ არის ხელმისაწვდომი. თბილისში აფხაზურის სწავლება პირველად 1924 წელს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაიწყო. აფხაზურენოვანი აბიტურიენტები საქართველოს უნივერსიტეტებში მხოლოდ ზოგად უნარებში მშობლიურ ენაზე გამოცდის ჩაბარებით ირიცხებიან. საზოგადოებრივი მაუწყებლის ტელევიზიასა (მეორე არხი) და რადიოში საინფორმაციო გამოშვება აფხაზურად ყოველდღე გადაიცემა. აფხაზურ-ქართული ონლაინ ლექსიკონით სარგებლობა შესაძლებელია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ვებგვერდის მეშვეობით.

Еицдыру аҗсуаа:

- ▶ Дырмаит Гәлиа (1874-1960), ашәкәыҕы, Самсон Чанба (1886-1937), ашәкәыҕы, Баграт Шьынкәба (1917-2004), ашәкәыҕы, Гьаргь Шервашизе (1846-1918), ашәкәыҕы
- ▶ Адгәр Зизариа (1953), асахьатыхә, Канстантин Лакерба (1889-1918,) асахьатыхы
- ▶ Ражден Гәынба (1926-2007), акомпозитор
- ▶ Лорик Маршьяниа (1932-2010), аполитик, еицдыру ауаажәларратә мацзуфы, уи иҗстазаара зегы аҗсуааи-ақыртцәеи раkreи, реилибакаареи иазкын
- ▶ Зураб Анчабазе (1920-1984), атоурыхтцаафы, Аҗсны ахәынтқарратә ауниверситет раҗхьатәи аректор, уи ичкун Гьаргь Анчабазе (1949), атоурых атцаара адоктор, апрофессор
- ▶ Нели Ешба (1928-2015), раҗхьатәи апрофесианалтә атеатр анапхгафы, арежиссер, Аҗәа
- ▶ Гьаргь Зизариа (1914-1988), атоурыхтцаафы, Аҗсны атоурыхтә атцаарадырра аикәыршәара дахагылан
- ▶ Хьыбла Герзмава (1970), аоператә ашәахәафы
- ▶ Лидиа Чкадуа (1930), абызшәадырфы, Кавказолог.

ცნობილი აფხაზები:

- ▶ დიმიტრი გულია (1874-1960), სამსონ ქანბა (1886-1937), ბაგრატ შინკუბა (1917-2004) და გიორგი შერვაშიძე (1846-1918) – მწერლები;
- ▶ ადგურ ძიძარია (1953) და კონსტანტინე ლაკერბაი (1889-1918) – მხატვრები;
- ▶ რაჟდენ გუმბა (1926-2007) – კომპოზიტორი;
- ▶ ლორიკ მარშანია (1932-2010) – პოლიტიკოსი, საქართველოს აგრარულ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, ცნობილი საზოგადო მოღვაწე, რომელმაც ცხოვრებისა და მოღვაწეობის უდიდესი ნაწილი აფხაზებსა და ქართველებს შორის ერთობასა და ურთიერთგაგებას მიუძღვნა;
- ▶ ზურაბ ანჩაბაძე (1920-1984) – ისტორიკოსი, აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი რექტორი და მისი ვაჟიშვილი გიორგი ანჩაბაძე (1949) – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი;
- ▶ ნელი ეშბა (1928-2015) – პირველი აფხაზური პროფესიული თეატრის ხელმძღვანელი სოხუმში (აფხაზურად – აყუა);
- ▶ გიორგი ძიძარია (1914-1988) – ისტორიკოსი, იდგა აფხაზური ისტორიული მეცნიერების ფორმირების სათავეში;
- ▶ ხიბლა გერზმავა (1970) – საოპერო მომღერალი, ცნობილი სოპრანო;
- ▶ ლიდია ჭკადუა (1930) – ენათმეცნიერი, კავკასილოგი.

Билингву р'ѳбызшѳак рдырра

■ Абызшѳа ихадоу алшараны ххы иахархѳоит аимадареи, адунеи адыррей азы. Избанзар абызшѳа даараза акыр аттанакуеит. Культура цѳхьаза чыдала ахы аанарѳшоит еиуеиѳшым алшаракѳа рыла, урт ируакуп иуникалу абызшѳа.

■ Акырѳуа бызшѳа атцара ихымѳадоуп Кьыртѳыла ауаажѳалртѳа аѳстазаара аилкааразы, аматѳура аѳшааразы, агѳылацѳа рѳы аимадаракѳа реикѳыршѳаразы. Иара убас аѳсуа бызшѳа айкѳырхара даараза ахадара ду амоуп. Ахатѳы бызшѳа абиѳжарак аѳнѳытѳа игыло абиѳжара ахѳ аиагара, уи шѳара шѳетникатѳа гѳыѳ айкѳырхара алшара ауп. Шѳареи, шѳара шѳѳызылѳызи рыбѳжара аимадара айкѳыршѳаразы иреиѳѳзоу алшара ауп урт рбызшѳеи, рѳжѳари, урт дара рхатѳа ишырбо адунеи аарѳшра алшара

ауп. Шѳарт адунеи абызшѳа аѳштѳырацѳара айкѳырхара мацара акузам шѳѳыцхыраауа, Кьыртѳыла акультуратѳа абѳара айкѳырхарагѳы шѳѳацхраауеит. Шѳара шѳхылѳ ирѳдар абызшѳа, урт ихѳѳсыз аѳны аимадаракѳа шѳѳакѳдырѳѳѳѳоит, урт рыгѳкѳа агѳдурала иѳѳоит, урт амилат иахѳѳакхѳоит.

■ Уи адагѳы, шѳара шѳѳызшѳа айкѳырхара, шѳара шѳѳкультуреи,шѳѳмилат айѳшзаара айкѳырхареи мацара акузам изыдхѳалоу. Абызшѳа рацѳа адырра даѳа хырѳагарак шѳѳнатѳр алшѳоит. Атѳцаракѳа ишѳѳакѳдыргылеит, ѳбызшѳѳак рдырра иѳѳоуроу анырра анатѳоит атцаратѳа апроцѳесс азы. Ахучра инаркны ѳбызшѳѳак рыла ацѳѳажѳара иѳѳоуроу алѳшѳѳа анатѳоит ахшѳѳѳ ѳѳѳиараѳы, уи анаѳѳ ацхыраара анатѳоит агѳѳыртѳкѳыыл ѳѳѳиараѳы. Атѳцара иаанарѳшит, ѳбызшѳѳак здыруа ахучѳкѳа ирылшѳоит аѳѳѳѳаракѳа ирласны рыдкыларѳа, избанзар

ბილინგვურობის/ორენოვნების უპირატესობები

■ ენა არის ძირითადი საშუალება, რომელსაც ვიყენებთ კომუნიკაციისა და სამყაროს აღქმის გადმოცემის მიზნით. მაგრამ ენა ბევრად უფრო მეტს ნიშნავს. თითოეული კულტურა გამოხატავს საკუთარ თავს სხვადასხვა ხერხის მეშვეობით, რომელთაგან ერთ-ერთი არის უნიკალური ენა.

■ ქართული ენის სწავლა აუცილებელია საქართველოს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობის მისაღებად, სამუშაოს მოსაძიებლად და მეზობლებთან ურთიერთობის დასამყარებლად. თუმცა აფხაზური ენის შენარჩუნებაც ძალზედ მნიშვნელოვანია. მშობლიური ენის გადაცემა ერთი თაობიდან მეორე თაობისთვის არის თქვენი ეთნიკური ჯგუფის შენარჩუნების შესაძლებლობა. თქვენსა და თქვენს წინაპრებს შორის კავშირის დამყარების საუკეთესო საშუალება არის მათი ენის, ლექსიკისა და მათ მიერ სამყაროს აღქმის საშუალების გადაცემა. თქვენ შეიტანთ წვლილს

არა მხოლოდ მსოფლიოს ენების მრავალფეროვნების, არამედ საქართველოს კულტურული სიმდიდრის შენარჩუნებაში. თუ თქვენი შვილები ისწავლიან თემის ენას, ისინი დაამყარებენ კავშირს წარსულთან, მათი გულები აივსება სიამაყის გრძნობით და ისინი გახდებიან თემის ნაწილი.

■ მიუხედავად ამისა, თქვენი ენის გადაცემა არ უკავშირდება მხოლოდ თქვენი კულტურის და თქვენი ჯგუფის იდენტურობის შენარჩუნებას. რამდენიმე ენის ცოდნამ შეიძლება ასევე მოიტანოს სხვა სარგებელიც. კვლევებმა აჩვენა, რომ, საზოგადოდ, ორი ენის ცოდნა დადებით გავლენას ახდენს სწავლის პროცესზე. ბავშვობიდან ორ ენაზე საუბარს აქვს დადებითი შედეგი ბავშვის გონების განვითარებისთვის, რაც შემდგომში ხელს უწყობს სხვა უნარების განვითარებას. კვლევამ აჩვენა, რომ ორენოვან ბავშვებს შეუძლიათ გადაწყვეტილებების მიღება სწრაფად, რადგან მათ

урт рыхшыѳ иалшоит бызшѳк аҕнытѳ даѳеа бызшѳак ахь аиасра. Иара убас урт ирылшоит ихымҕаду адырра аусадулара, хырхагара змам адырра рывгара. Уи иалтшѳэаны ѳбызшѳак здыруа ахучқѳа еиҕа еиҕыны ауадаѳрақѳа ирѳагылоит, ирылшоит аамтак ала аус рацѳа анагзара, еиҕа еиҕыны аҕтѳэарақѳа рыдыркылоит. Шака ирласны ахучқѳа абызшѳа атцара иалаго аҕра, убрысҕак еиҕьу аѳиара аиура алшара рымоуп.

■ Аҕсуа бызшѳа ахучра инаркны атцара ауадаѳрақѳа амам. Уи иара убас даараза имариоуп, аѳны ухы ианаурхо еиҕш, ахучқѳа уи еиуеиҕшым аконтекст ала рхы иадырхѳоит. Акрыфара аан, аишѳа аҕны аицѳэажѳара, ахтысқѳа реибыхѳара, ашѳѳкѳы аҕхьара, шѳѳтаацѳа рҕны аиҕыларара аан, ари абызшѳэала ицѳэажѳо рѳы – абарт атагылазаашьақѳа раан, ари амѳала аҕсуа бызшѳа атцара. Шѳэарт аҕсуа бызшѳа ибзианы ишѳдыруазар, ари абызшѳэала

шѳэара шѳэхылтц шѳѳрацѳэажѳа, урт ирыцхраауеит абызшѳеи, акомуникациатѳ агыртҕкѳыл аѳиараѳы: шаҕантѳ, ахатабзиареи ари атагылазаашьааҕкны ахадара ду амоуп!

■ Иара убас ахадара амоуп ахычқѳа ари абызшѳэала аѳррей’аҕхьара рдыртцара. Ашҕол аҕкны абызшѳа атцара ахадара ду амоуп. Шѳэара шѳэхылтц ашҕол итазар, уаҕа аҕсуа бызшѳа аурокқѳа мѳаҕысуазар, урт еилыркаауеит ари абызшѳэала ацѳэажѳара шака ахадара амоу, ари абызшѳа дара рзы “аѳны“ бызшѳа мацара шаҕкым, урт ари абызшѳэала ауаажѳлар рыҕкны ахархѳэара алшара шыҕоу рдыруа иалагоит.

■ Уажѳы шѳэара ижѳдыруеит ѳбызшѳак рдырра ахырх агарас иамоу, иааит аамтѳа шѳэалагарц. Шѳѳрацѳэажѳа ахучқѳа аҕсышѳэала: уи иархынхѳеит шытѳаҕҕа рдацқѳа рахь, анеѳс аҕеиҕш бзи рнатѳоит!

ტენის შეუძლია გადართვა ერთი ენიდან მეორეზე. მათ ასევე შეუძლიათ დაამუშაონ საჭირო და უკულებელყონ უსარგებლო ინფორმაცია. შედეგად, რამდენიმე ენაზე მოსაუბრე ბავშვები უკეთ უმკლავდებიან პრობლემებს, შეუძლიათ ერთდროულად რამდენიმე საქმის კეთება და უკეთ იღებენ გადაწყვეტილებებს. რაც უფრო ადრე დაიწყებენ ბავშვები სხვადასხვა ენაზე საუბარს, მით უკეთესად განავითარებენ ამ შესაძლებლობებს.

■ აფხაზური ენის ადრეულ ასაკში შესწავლა არ მოითხოვს დიდ ძალისხმევას. ეს ისეთივე მარტივია, როგორც მისი გამოყენება სახლში და ბავშვების მიერ მისი ათვისება სხვადასხვა კონტექსტში. სადილის დროს მაგიდასთან საუბარი, ამბების მოყოლა, წიგნის წაკითხვა და შეხვედრა თქვენი ოჯახის წევრებთან, რომლებიც საუბრობენ ამ ენაზე – ამ სიტუაციებში, ამ გზით ისწავლება აფხაზური ენა. თუ

თქვენ კარგად საუბრობთ აფხაზურ ენაზე, ესაუბრეთ ამ ენაზე თქვენს შვილებს, რაც დაეხმარება მათ ენისა და კომუნიკაციის უნარის განვითარებაში: რაოდენობა და ხარისხი ამ შემთხვევაში ძალიან მნიშვნელოვანია!

■ აგრეთვე აუცილებელია, რომ ბავშვებმა ისწავლონ წერა-კითხვა ამ ენაზე. ამრიგად, ენის სწავლა სკოლაში ძალიან მნიშვნელოვანია. თუ თქვენი შვილები დადიან სკოლაში, სადაც გაკვეთილები ტარდება აფხაზურ ენაზე, ისინი გაიგებენ ამ ენებზე საუბრის მნიშვნელობას და ეს ენა აღარ იქნება მათთვის „სახლის“ ენა, რომელიც მათ შეიძლება მიიჩნიონ საზოგადოებაში გამოუყენებლად.

■ ახლა თქვენ იცით ორ ენაზე საუბრის უპირატესობები და დროა იმოქმედოთ. ესაუბრეთ ბავშვებს აფხაზურ ენაზე: ეს დააკავშირებს მათ თავიანთ ფესვებთან და უზრუნველყოფს უკეთეს მომავალს!

Абжыагарақәа ани’аби, ахылапшыщәеи аинтернет алшарала ахучы амилаҭтә ашкол ахь иҭафрра иазкны:

Актәи акласс иҭало зегьы аелектронтә рҭафрра, ишапұу ала ессышықәса аапынра азы иалагоит, 2’3 мзы рыҭоңуҭка инагоит. Уи х’етапк рыла еиқәшоуп:

■ Актәи акласс аинтернеттә аҭафрра алшара калоит, рашьщәеи, рахәшыщәеи аҭара ахьырҭо ашколқәа ркны, ма изхылҭыз уака аус руазар, ма таацәарак рыкнытә аамтак ала ҭыцба ма еиҳаны ахуцқәа актәи акласс италозар (иалагоит аапын азы, мшапұымза инаркны – аҭафрра амҭаҭгара 2 мчабжба, адокументқәа рыдкылары 2 мчабжба аамта рымоуп);

■ Азеиҭш аелектронтә аҭафрра (иалагоит аапын агәта инаркны – аҭафрра аамта 2 мчабжба, адокументқәа рыдкылары 2 мчабжба);

■ Атыҭтацәы анықоу, раҭхьатәи ма аҭбатәи аетап аҭафрра иаламшәаз рзы иалагоит (аҭхьынтәи аҭафрра, рашәарамза инаркны, аҭафрреи, адокумент адкылареи 2 мчабжба аамта амоуп) ашкол акны.

Аҭазарақәа:

1. Аҭафрра алахәара инаркны, уи иакәнаго аҭафрратә аҭенцыркәа аартхоит Қырттәыла аҭареи, аҭарадырреи аминистрра (www.mes.gov.ge) анапхгара аинформациатә аилазаашьа (www.emis.ge) аҭа-адақбаҭы. Ашкол алхраҭы ишәыцхраауеит catalog.edu.ge, уака амилаҭтә ашколқәа зегьы ирызку адырра арбоуп.
2. Адақба аталара аан хара иахбоит ичыдоу апликация “актәи акласс аҭафрра” уака аҭафрра халагоит.

რჩევები მშობლებს/მეურვეებს ინტერნეტის საშუალებით ბავშვის საჯარო სკოლაში რეგისტრაციის შესახებ:

პირველკლასელთა საყოველთაო ელექტრონული რეგისტრაცია, როგორც წესი, ყოველწლიურად გაზაფხულზე იწყება და 2-3 თვის განმავლობაში გრძელდება. იგი სამ ეტაპად იყოფა:

■ პირველკლასელების ინტერნეტრეგისტრაცია იმ სკოლებში იქნება შესაძლებელი, სადაც მათი დედმამიშვილები სწავლობენ, ან მშობლები მუშაობენ, ან რომლის ოჯახიდანაც ერთდროულად ორი ან მეტი ბავშვი შედის პირველ კლასში (იწყება ადრე გაზაფხულზე (აპრილი) – რეგისტრაციის ვადა 2 კვირა, საბუთების მიღება – შემდეგი 2 კვირა);

■ საყოველთაო ელექტრონული რეგისტრაცია (იწყება შუა გაზაფხულზე – რეგისტრაციის ვადა 2 კვირა, საბუთების მიღება შემდეგი 2 კვირა);

■ თავისუფალი ადგილების მიხედვით, მათთვის, ვინც ვერ მოხვდა პირველი და მეორე ეტაპის რეგისტრაციისას (იწყება ზაფხულში (ივნისი) – რეგისტრაციისა და საბუთების მიღების ვადა 2 კვირა) სკოლის ბაზაზე.

საფიქსურები:

1. რეგისტრაციის გამოცხადებიდან, შესაბამისი სარეგისტრაციო ფანჯარა გაიხსნება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს (www.mes.gov.ge) და განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემის (www.emis.ge) ვებგვერდებზე. სკოლის არჩევაში დაგეხმარებათ catalog.edu.ge, სადაც ყველა საჯარო სკოლის შესახებ დეტალური ინფორმაცია არის მოცემული.
2. საიტზე შესვლისას ჩვენ დავინახავთ სპეციალურ აპლიკაციას „პირველკლასელთა რეგისტრაცია“, შევდივართ და ვიწყებთ რეგისტრაციას.

3. Ахучы онлайн итафрразы абарт аформакеа рхартэара атахуп: ахучы ихыыз, ижэла, ихатэ номер. Атафрра анагзара азы шэакэыбэбэа алинк “анаас”.
4. Атафрра аобатэи аетап азы иарбатэуп дызхылтыз руазэы (ан’аб’ахылапшы) ихатэы номер, ихыыз, ижэла имобилтэ ател аномер, аел.пшошьта. Атафрра анагзара амзыз азы шэакэыбэбэа алинк “анаас”.
5. Атафрра аел.пшошьта адагы, уака иарбоу зегы хартэаатэуп. Ихартэаатэу атыпкеа руакы икорректтэым хэа ишэыпхьазозар, аекран ианылоит иакэнаго адырра.
6. Атафрра ахпэатэи аетап афы, ианыхтэу атыпкеа рылшарала иалшэх ишэтаху арегион, араион, ишэтаху ашкол, асектор. Атафрра анагзара азы шэакэыбэбэа алинк “анаас”.
7. Атафрра иалгаанза аекран ахь ицэыртэуеит арцафы изкны атафрра аан иарбоу адырреи, иуникалу акоди, аилазаашыа уи чыдала иара ианашэоит, актэи акласс итарыооуа зегы рзы.
8. Атафрра кэфиарала антэамтазы ани’аби ироуеит атак, рхылтц иртахыз ашкол иаанахуара иазкны икыафу атекст аел.шьтымтеи, иара убас аел.пшошьта алшарала.
9. Аилазаашыа атафрра аофициалла ианышыакэгылалак, афициалла адокументкеа ратара алшара шэоуеит ашкол афны. “аматэаркэеи, аматэахкэеи”– арака шэара ишэылшоит ишэдырыр изакутэ документкеоу хымпэада ишэтаху.

Атафрра алгара аамышьтахь, ашкол азы иатаху адокументкеа:

- Анотариус ала ишыакэырбэбэоу аиразы аршахатга (ахатэы номер);
- Арзахал (уи азы афрома ашкол афны ишэыртоит)
- Агэабзиара аилыркаам;
- Афотокэа 2 (3’4);
- Аибагаратэ кэыршахатга.

3. ბავშვის ონლაინ რეგისტრაციისათვის საჭიროა შემდეგი ფორმის შევსება: ბავშვის სახელი და გვარი, პირადი ნომერი. რეგისტრაციის გაგრძელების მიზნით დააჭირეთ ღილაკს „შემდეგი“.
4. რეგისტრაციის მეორე ეტაპზე შესაბამის ველებში უნდა მიუთითოთ ერთ-ერთი მშობლის (დედა/მამა/მეურვე) პირადი ნომერი, სახელი, გვარი, მობილური ტელეფონის ნომერი, ელექტრონული ფოსტა და რეგისტრაციის გაგრძელების მიზნით დააჭირეთ ღილაკს „შემდეგი“.
5. რეგისტრაციისას, ელექტრონული ფოსტის გარდა, ეკრანზე არსებული ყველა ველის შევსება სავალდებულოა. იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე ველი არაკორექტულად იქნა შევსებული, ეკრანზე გამოვა შესაბამისი შეტყობინება.
6. რეგისტრაციის მესამე ეტაპზე ჩამოსაშლელი ველების საშუალებით ამოარჩიეთ შესაბამისი რეგიონი, რაიონი, სასურველი სკოლა, სექტორი და რეგისტრაციის გაგრძელების მიზნით დააჭირეთ ღილაკს „შემდეგი“.
7. რეგისტრაციის დასრულებამდე ეკრანზე გამოდის მოსწავლის შესახებ რეგისტრაციის პროცესში მითითებული ინფორმაცია და უნიკალური კოდი, რომელსაც სისტემა ავტომატურად ანიჭებს თითოეულ რეგისტრირებულ პირველკლასელს.
8. მშობელი რეგისტრაციის წარმატებით დასრულებისთანავე მიიღებს პასუხს შვილის სასურველ სკოლაში ჩარიცხვის შესახებ როგორც მოკლე ტექსტური შეტყობინების, ასევე ელექტრონული ფოსტის საშუალებით.
9. როდესაც სისტემა დაგიდასტურებთ რეგისტრაციას, ოფიციალურად საბუთების წარდგენა უკვე სკოლაში მოგიწევთ. აპლიკაციაში „მასალები/ხელსაწყოები“ თქვენ შეგიძლიათ ნახოთ, თუ რა საჭირო საბუთების წარდგენა არის საჭირო.

რეგისტრაციის გავლის შემდგომ, სკოლაში წარსადგენი საბუთები:

- ნოტარიულად დამოწმებული დაბადების მოწმობა (აუცილებლად პირადი ნომრით);
- განცხადება (ფორმას სკოლაში გადმოგცემენ);
- ჭანმრთელობის ცნობა;
- 2 ფოტოსურათი (3/4-ზე);
- მშობლების ქორწინების მოწმობა.

Абжыагарақәеи, арекомендацияқәеи

- Аинтернет ахархәара алшара шәымамзар, шәраионтә алшарадырратә аресурс центр ахь шәнеи.
- Онлайн атафрра амилаттә ашколкәа роуп изызку. Ашколкәа рхата атафрра кәрцоит актәи акласс ахазхатәы ашкол италар зтаху дара рхала ирызбыз ала.
- Ишәгәалахаршәоит атаацәа рыхучы амилаттә ашкол ахь инагара рылшоит 6 шықәса анихытцлак ианркны.
- Иазпҕхьагәашәт, атафрра аан иаарпҕшу адырракәа рзы атакпҕхькәра идуп чыдала атафрра назыгзас.
- Афлымхара азыжәу ашкол акны икоу итацәу атыпкәа рхыпҕхьазара. Иазпҕхьагәашәт, икоу адырракәа реырпҕсахуеит адинамикатә арежим ала, ашколкәа ркны итацәны иаанхаз атыпкәа ижәбар шәылшоит аха-адакыа <http://catalog.edu.ge/акны>, атафрра амфәпҕгара аан итацәу атыпҕ ыкәамзар аекран ахь ицәырцоит иакәнагоу адырра.
- Иазпҕхьагәашәт, атафрра акод иуникалуп, ахадара амоуп ахучы анафс еипҕшзаара азгы.
- Ани’аби ирымоуп алшара рхылтц итафрра дара иртаху ашкол ахь, иахынхо атыпҕ азпҕхьагәатара амазам.
- Атафрра иадхәалоу ауадафракәа цәыртыр, шәхы шәырха атареи, атаралшареи аминистрра ахь, ател: (995 32) 2200220.

Апҕсуа бызшәа ахьырцо ашколкәа:

1. Ақалакы Карт Апҕснәтәи 2 тәи амилаттә ашкол
2. Ақалакы Жәыргыт Апҕснәтәи 1 тәи амилаттә ашкол
3. Жәыргытә амуниципалитет ақыта Зеда Ецер Апҕснәтәи 15 тәи амилаттә ашкол
4. Ақалакы Сенак Темыр Бокучава ихьыз зхәу Апҕснәтәи 7 тәи амилаттә ашкол.

რეკომენდაციები და რჩევები:

- თუ ინტერნეტთან ხელი არ მიგიწვდებათ, შეგიძლიათ დასარეგისტრირებლად თქვენი რაიონის საგანმანათლებლო რესურსცენტრს მიმართოთ.
- ონლაინ რეგისტრაცია მხოლოდ საჯარო სკოლებზე ვრცელდება. თავად სკოლები ონლაინ არეგისტრირებენ პირველკლასელებს, კერძო სკოლები პირველკლასელებს იღებენ ინდივიდუალური გადაწყვეტილების საფუძველზე.
- შეგახსენებთ, რომ ბავშვის საჯარო სკოლაში მიყვანა მშობელს შეუძლია 6 წლის ასაკიდან.
- გაითვალისწინეთ, რეგისტრაციის პროცესში მითითებული ინფორმაციის სისწორეზე პასუხისმგებელია პირი, რომელიც უშუალოდ ახდენს ბავშვის რეგისტრაციას.
- ყურადღება მიაქციეთ სკოლებში დარჩენილ თავისუფალი ადგილების რაოდენობას. გაითვალისწინეთ, მონაცემები იცვლება დინამიკურ რეჟიმში. სკოლებში დარჩენილი თავისუფალი ადგილების ნახვა ასევე შესაძლებელია ვებგვერდზე: <http://catalog.edu.ge/> იმ შემთხვევაში, თუ რეგისტრაციის დასრულებამდე ამორჩეულ სკოლაში არსებული ლიმიტი ამოიწურა, ეკრანზე გამოვა შესაბამისი შეტყობინება.
- გაითვალისწინეთ, რეგისტრაციის კოდი უნიკალურია და მნიშვნელოვანია ბავშვის შემდგომი იდენტიფიცირებისათვის.
- მშობელს შეუძლია დაარეგისტრიროს შვილი მისთვის სასურველ სკოლაში, საცხოვრებელ ადგილს მნიშვნელობა არ ენიჭება.
- რეგისტრაციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი პრობლემის შემთხვევაში დაუკავშირდით განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს შემდეგ ტელეფონის ნომერზე: (995 32) 2200220.

აფხაზური ისწავლება შემდეგ სკოლებში:

1. ქალაქ თბილისის აფხაზეთის №2 საჯარო სკოლა;
2. ქალაქ ზუგდიდის აფხაზეთის №1 საჯარო სკოლა;
3. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზედა ეწერის აფხაზეთის №15 საჯარო სკოლა;
4. ქალაქ სენაკის თემურ ბოკუჩავას სახელობის აფხაზეთის №7 საჯარო სკოლა.

Арегионалтә ма аицарақәа рбызшәақәа Европатә ахартиа Европатә аилакра аконвенциа иаанаргъшоит, уи иацхраауеит аицарақәа рбызшәақәа рыхьчара, избанзар урт ртасла рхатәы бызшәала ицәажәоит атәыла акны. Ари абызшәа амәақәагас икоу Европатә ахартиа ала иацхраауеит аицарақәа, аусмәагәтәкәи роуп аҭсуа бызшәазы, уи анагзара Қыртәыла иатахуп:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

Европатә аилакра ауафы изинқәа рзы икоу аицәарақәа раҭхьагылауоп аконтинент акны. Уи 47 тәыла алахәуп, урт ркнытә 28тәыла Европатә аилакра алахәылацәа роуп. Европатә аилакра иалахәу зегьы рнапы ацарыөит ауафы изин ахьчара Европатә аконвенциа еаиқәшахатра, уи имәаҭнагоит, ауафы изини, адемократии, аҭқареи ахьчара. Иалахәу атәылақәа рҭы ауафы изин ахьчараз аконвенциа шынарго иахьлаҭшуеит Европатә аусзбарта.

Региონული ан უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებზეც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართისა და ევროპის საბჭოზე დამატებითი ინფორმაციისათვის გთხოვთ, ეწვიოთ ჩვენს ვებგვერდებს:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრია. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

ABK
KAT

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

ევროპის საბჭო